Dağıdan erməni ekstremistləri, dağılan isə erməni tifaqı idi

Ötən əsrn 80-ci illəri sovetlər birliyində tarixi dəyişikliklərlə başladı. Bu nəhəng imperiyada 3 ildə 3 rəhbər dəyişdi, keçilməz hesab edilən sərhədlərini adi idman təyyarəsi pozaraq qırmızı meydana endi, bir-birinə düşmən kəsilməyən xalq qalmadı, yenidənqurmanı yenidənqırma əvəzlədi.

Ölkəni qarışıq görən ermənilər bu fürsətdən istifadə etməyə bilməzdilər. Növbəti "genosid" planlarını həyata keçirmək üçün əhalisi müxtəlif millətlərdən olan Sumqayıtı seçdilər.

1988-ci ilin əvvəllərində Sumqayıtda yaşayan imkanlı erməni ailələri "köç şousu"na başladılar. Onlar evlərini satır, banklardakı pullarını geri götürür, erməni əhalisi arasında burada daha yaşamağın mümkünsüzlüyü barədə şayiələr yayırdılar. Nəticədə fevral ayınacan Sumqayıtda yalnız sadə ermənilər qalmışdı. Deməli, "genosid" planını işə salmaq olardı. Beləcə, SSRİ xüsusi xidmət orqanlarının ssenarisi ilə ermənilər fevralın 28-29-da şəhərdə idarə edilən "genosid" törətdilər.

Həmin tarixə 36 illik zaman kəsiyindən boylananda ermənilərin "genosid" planları tam çılpaqlığı ilə görünür. Aparılan istintaq prosesində bu terrorun məhz ermənilər tərəfindən törədilməsi çoxdan sübuta yetirilib. Çünki fevralda Xankəndidə təşkil olunan mitinqlər Sumqayıtla əlaqəli şəkildə aparılırdı. Həmin mitinqlərlə başlayan qiyamın əks-sədası Sumqayıtda eşidildi. Fevralın 28-dən 29-na keçən gecə öyrədilmiş bir qrup erməni ekstremisti şəhəri bir-birinə vurdu, əhalini üz-üzə qoydu. Beləcə, o gecə 26 erməni və 6 azərbaycanlı öldürüldü. Həmin hadisələrlə bağlı 1050 nəfər həbs edildi. 92 nəfər barəsində 55 cinayət işi baxılması üçün məhkəməyə göndərildi,

Şəkildə erməni qız onun
Eduard Qriqoryan tərəfindən zorlandığını sübut edir

444 nəfərdən 400 nəfəri 10-15 sutka inzibati cəza aldı. 1988-ci ilin oktyabrında isə SSRİ Ali Məhkəməsinin zalında Ə.Əhmədov, T.İsmayılov və Q.Cəfərovla bağlı məhkəmə işinə başlanıldı. Məhkəmənin sədri V.Terebilov "Novoye vremya" jurnalına verdiyi müsahibədə yuxarıların müdaxiləsindən şikayətləndi. Noyabrın 18-də ali məhkəmə O.Cəfərov və T.İsmayılovun cinayət materiallarını yenidən istintaqa qaytardı. Ə.Əhmədova isə ən ağır cəza verildi.

Əslində hadisələrin təşkilatçısı Eduard Qriqoryan idi. O Albert və Ernest adlı iki qardaşı ilə birlikdə 100 nəfərdən çox cinayətkar ünsürü ardınca apararaq onlara əvvəlcədən verilən siyahı əsasında insanların həyatına qəsd etmişdi. Hətta qətlə yetirdiyi ermənilərdən biri "Eduard, sən niyə bizi qırırsan?" sualını verəndə armaturla onu başından vurmuşdu. Sumqayıt sakinləri Marina və Karina Mejlumyanlar isə Qriqoryan tərəfindən zorlandıqlarını etiraf etmişlər. Bütün bunlara baxmayaraq, 6 nəfərin qətlində birbaşa iştirak etmiş E.Qriqoryana cəmi 12 il cəza verildi. Tezliklə Ermənistana göndərilən cinayətkar orada azdlığa buraxıldı.

Sumqayıt hadisələrindən sonra azğın ermənilər torpaqlarımızın 20 faizini işğal etdilər. Amma 30 ildən sonra bu işğala son qoyuldu. 44 günlük Vətən müharibəsi və lokal antiterror tədbirləri nəticəsində Ali Baş Komandan İlham Əliyevin qətiyyəti və ordumuzun rəşadəti bizi qələbəyə qovuşdurdu. Keçmiş köçkünlər Zəngilana, Şuşaya, Laçına, Füzuliyə qayıdırlar. Tezliklə Ağdama, Xocalıya, Xankəndiyə, Kəlbəcərə də köç başlayacaq. Çünki ermənilərin tifaqı dağıdılmışdır, özü də birdəfəlik.

Azərbaycan.- 2024.- 29 fevral, № 46.- S.8.